

nem hősök cím alatt az Erdélyi Könyvbarátok sorozatában adott ki. A szerző sajátos szatirikus-humorista író, a túlkultúrált, nyugat-európai, minden lokálitást görbe tükörben szemlélő, az egyetemesen emberit félszedségeiben látó és jellemző művész. Hősei majdnem hősök, nagyratörésük azonban félszedségükön elesúszik és kómikumba fullad. Molter különálló tehetség az erdélyi irodalomban és még műfaját kereső lélek. Maga úgy tartja és úgy lehet, igaza lesz, hogy a drámai műfajban fogja megtalálni önmagát.

Az elbeszélő irodalom e gazdag termése mellett az idén a líra kevesebb újat hozott. E folyóiratban nem ismertetett termésből Kádár Imre Bujdosó Ének című kötete emelkedik ki, akinek versei technikában kiválóak és tartalmukban azért érdekesek, mert lírai anyagot bizonyos hideg, intellektuális, filozófiai mezben fejeznek ki, és pedig nem egyszer megdöbbenő mélységgel és erővel. Költészete az egyetemesen emberi kérdésekre fordul.

A drámai kísérletek közül, melyek számra is legszegényebbek, megemlítem Bárd Oszkár Taposómalmat, melyben a nagytehetségű és mélylelkű szerző egy pszichoanalitikai problémát akar kibontani, véleményem szerint azonban a szemlélőhöz közel hoznia és azzal lelki kontaktust teremtenie, nem teljesen sikerül. Nikodémusz Károly Júdás Iskáriótról írt verses drámát, melyben Júdás nemzeti hősként szerepel. A hagyomány és köztudat alighanem legyőzhetetlen akadályokat fognak állítani sok kiváló tulajdonsággal élkeskedő műve elé, főképpen a színpadon.

Makkai Sándor.

A Jókai-év terméséből. (Jókai-breviárium. S. Nagy László: Jókai szerelmei; Sikabonyi Antal: Jókai és Komárom; Körös Endre: Jókai nemzeti jelentősége; Marton János: A sárospataki ref. főiskola Jókai-ünnepélyének beszédei.)

Egy stockholmi emlékünnepegy esinon műsoráról Jókai szelíd arca néz felém. Ez a műsor is bizonyosága, hogy északon sem ismeretlen e nagy magyar költő. Az ünnepély magyar zeneszámokból, Jókai-emlékbeszédekből és szavalatból állott, de a nyomtatott műsor közli röviden Jókai életrajzát és a róla írt verses

prológot is. Fel kell jegyeznem, mint kedves figyelmet, a Komárom neve mellé tett megjegyzést, hogy ez a régi, igazi magyar város a trianoni béke értelmében Cseh-Szlovákiahoz tartozik.

Idehaza sem mult el eredmény nélkül a Jókai-esztendő. Igazi örömmel üdvözlöttük Zsigmond Ferenc kitűnő könyvének és az író regényeiből útnak bocsátott sorozatnak megjelenését. Mind a kettőre igazán szükség volt. A Révai-cég azonban ezeken kívül egy címében új, de tartalmában régi könyvvel is hódolt Jókai emlékének. A megjelent *Jókai-breviárium* pompás kötete ugyanis csak bővített kiadása egy aforizma gyűjteménynek, melyet *Negyven év visszhangja* címmel magyarul, *Die Zonen des Geistes* címmel pedig németül adott ki 1884-ben Jókai. Ebben a bővített alakjában is Jókai maga állította össze még jubileuma alkalmából, de kiadni nem engedte.

A bevezetésében életéről, tapasztalatairól, regényírói működéséről tett vallomásait a Jókai-irodalom már régóta felhasználta és értékesítette. Fél százánál több gyűjtőcím alá foglalt elmélkedései, gondolatai azonban sok érdekességet rejtenek magukban már azon szokatlan jelenségnél fogva is, hogy az író maga válogatta ki azokat, melyeket saját jellemzésére fontosnak és méltónak tartott. Sok-sok regényből kiszakítva került így egymás mellé a gondolatok serege. Kiszakított virágok, de a virág akkor is szép, ha nem a kertben gyönyörködünk benne. Változatosak, talán néha nagyon ellenkezők is, de hisz maga mondja, hogy ötven év alatt sokféle eszme fordult meg a fejében. Gazdagon válogatta össze azokat a nézeteit, melyek az európai históriára, a maga életére, a költő lelki világára és a költészetre vonatkoznak. Nem feledkezett meg a magyar közélet s a magyar ember néhány jellemző vonásáról sem. Az egész kötet dús kinézetű Jókai optimista világszemléletének, gazdag szellemének és pompás humorának. Elvezetett foroghatjuk bármikor s elgondolkodva állhatunk meg egyik-másik keserű igazságánál. Csak úgy találomra jegyzek ide kettőt. „Az ég a megdicsőült lelkeké, de a hamvaknak is meg van a joguk ahhoz a földhöz, amelyben nyugszanak.“ „Mindenfelé

keressük a magyar nemzetet, Ázsiában, a multban, csak ott nem, ahol van, körülöttünk és a mai napon.“

S. Nagy Lászlónak zamatos erdélyi nyelven megírt kis művét Kolozsvártott adták ki. Kis jelenetei — elbeszéléseknek nehezen nevezhetők — jórészen Mikszáth életrajzán épülnek fel. Talán a cím is többet mond és ígér, mint amennyit adhat a tartalom. Nem láthatunk bennük mást, mint gondnal beigazított, erősen pointírozott pillanatfelvételeket az író életéből. Novellai magvat vagy nem talált, mert nem találhatott, vagy ha akadt is itt-ott valami, nem tudta kellően megfogni és kézben tartani.

Sikabonyi Antal cikke különlenyomat az Est Hármaskönyvéből. Érdekes, színes rajza a komáromi írói, színészi köröknek, a komáromi társadalmi életnek és a Jókai-ház belső életének, melyek Jókai lelkére gyermekkorában alakítólag hatottak. Bemutat néhány ismert regényhőst, akiket szülővárosából hozott magával az író.

Az emlékbeszédek közül meg kell említenünk Kőrös Endrének Pápan elhangzott beszédét, mely kimerítő rajza Jókai idealizmusának, erkölcsi komolyságának és méltatása nagy nemzetnevelő hatásának. A sáros-pataki emlékfüzetben is tartalmas megemlékezéseket találunk. Mind Marton János rövid beszéde, mind Novák Sándor hosszabb előadása figyelemreméltó munka. Ez utóbbi anynyival inkább, mert majdnem minden Jókai-problémát érint röviden.

r. t.

Regényfordítások. Pierre Benoit semmiesetre se panaszkodhatik a magyar kiadókra. Minden könyvkiadatokban ott láthatni regényeit, melyeknek tolmácsolására jobb regényekhez méltó hozzáértéssel és buzgalommal a legtöbb esetben igen jónevű magyar írók vállalkoztak. Ha pedig valaki elolvassa a Genius-kiadásokhoz írt bevezető méltatásokat, azzal a reménnyel hajlandó regényeihez nyúlni, hogy valami nagy és rendkívüli irodalmi élményben lesz része. Ha csalódik ebben a reményében, a fordító és az előszóíró igazán nem tehet róla. Elvégre is ők nem csinálnak mást, mint propagálnak olyan írókat, akit a közönség egyik ré-

tege és ezzel együtt a kiadói élelmeség nagy regényírónak kiáltott ki és mikor előszókat írnak regényeihez, csak átöntik ezt a felületes tetszést a kritikai tájszólás szavaiba.

Benoit-nak *A király gyűrűje* c. regénye sem hoz mást, mint amit előbbi regényeiből ismerünk. Úgyes és érdekes mesebonyolítás, némi olcsóbb romantikával aláfestett történeti háttér, titokzatos nőalak, fegyveresebbés az ellenséges vonalon át, éjszakai várakozások, vakmerő elszánások, kelepcek stb. — ezekből a rekvizitumokból tevődik össze a regény. (Tartalmi váza különben veszedelmesen hasonlít Conrad J.-nek „Arany nyíl“ c. magyarul is megjelent regényéhez.) Mindez igen rutinosan alkalmazva és csak azzal a céllal, hogy az olvasó le ne tegye a könyvet. Így aztán a csalódás csak a végére marad, amikor az olvasó érzi, hogy az egész regényből nem marad meg más a lelkében, mint néhány eseményfoszlány. Ezek is elfeledésre vannak ítélve, hiszen csak addig élnek, míg Benoit stil-ügyessége tart bennünket a cselekvény folyamában.

*

Egy pillanatra azt lehetne hinni, hogy Franz Spunda mágikus regénye, *A halottbűvölő* (ford. Telekes Béla), sem akar egyebet adni, mint érdekes, sőt idegfeszítő olvasmányt. A regény főalakja, egy Ferrari nevű tudós, aki egyptológiai kutatásai folyamán birtokába jut az ó-egyiptomiak halottámasztó könyvének. Mágikus hatalmát azonban mások megrottására használja fel. Életre kelt egy többzezer éves múmiát, de az ehhez szükséges életenergiát egy élő nőtől veszi. Ez a nő jegyese egy fiatal embernek, aki kétségbeesetten látja szerelmese lassú elhalását. A leány meg is hal, a múmia pedig belép az életbe. Vőlegénye azonban nem tud belenyugodni jegyese elvesztésébe. Szerelmes hite oly erős, hogy hosszas harc után legyőzi Ferrari mágikus hatalmát, menyasszonya ismét életre ébred, a múmia pedig visszatér sírjába. Érzékfeletti erők küzdenek itt egymással, a menny és a pokol hatalmait állanak szemben a modern okkultizmus dogmatikájával által cselekvésre hívva. El kell ismerni, hogy Spundának ennél az idegfeszítő történetnél több a mondanivalója. A Hegeli „es ist der Geist, der sich den